

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK IV

DUNAJ, V SOBOTO, 12. XI. 1949

ŠTEV. 77 (262)

Pokazali so nam pot odločne borbe
proti krivici in laži

Ob svečanem prekopu posmrtnih ostankov 13 koroških Slovencev, ki so jih nacistični rablji dne 29. aprila 1943 obglavili na Dunaju in ob istočasnem odkritju spomenika tem našim junakom v nedeljo, dne 6. novembra t. l. v Selah so govorili predsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške tov. Karel Pružnik — Gašper, sekretar Zveze mladine za Slovensko Koroško tovariš Kori Perč in v imenu navzoče jugoslovanske delegacije svetnik Političnega predstavništva FLRJ na Dunaju tov. Mitja Vošnjak.

Predsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške tov. Karel Pružnik je v svojem govoru med drugim dejal:

Danes smo položili v domačo zemljo posmrtno ostanke trinajstih tovarišev, ki so jih pred šestimi leti umorili na Dunaju samo zato, ker so globoko ljubili svojo grudo, svoj jezik in svojo družino, zato, ker so ljubili svobodo in se uprli zatiranju. Če se vprašamo, kdo so bili, ki jim danes postavljamo in odkrivamo spomenik, s ponosom lahko odgovorimo, da so bili najzvestejši, najnaprednejši sinovi našega naroda, naši najboljši prijatelji. Prezirali so vse osebne koristi, niso se ustrašili nobene nevarnosti, prvi so se pogumno in odločno uprli nacističnemu barbarstvu. Bili so med prvimi, ki so položili temelje naše pravične osvobodilne borbe, prvi, ki so sledili zgledu bratov v matični domovini, ki jih je Komunistična partija Jugoslavije povedla v borbo za svobodo. Bili so med prvimi člani Osvobodilne fronte slovenskega naroda na Koroškem, člani one organizacije, ki je tudi naš narod dvignila k uporu, ki je pred vsem svetom dokazala, da koroški Slovenci nismo umrli, da živimo, in da hočemo živeti, člani one Osvobodilne fronte, katere delo in borba bo zapisana v zgodovini slovenskega naroda na Koroškem z najsvetlejšimi črkami. Dobro so se zavedali, da „manj strašna noč je v črni zemlji krili kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi“ in „da je bolje umreti z dvignjeno glavo kot živeti na kolenih z upognjenim hrbtom“ in da je samo z žrtvami in borbo mogoče premagati nasilje in krivico, rešiti narod pred vsemi in nebo vpijočimi zločini, ki jih je nemški nacizem zakrivil nad Slovenci in vsemi slovanskimi narodi. Uprli so se nasilju in nas pozvali na borbo. Žrtvovali se niso samo iz ljubezni do svoje zemlje in svojega naroda, temveč tudi v želji, da doprinesejo svoje k borbi vseh narodov in vseh onih ne glede na narodnost, ki so se uprli nasilju in zatiranju. Kot vsi drugi so odločno zgrabila za orožje. Navdse so ljubili svojo slovensko domovino, prav tako pa so spoštovali soseda, delovnega človeka druge narodnosti, vsakega poštenega in resničnega demokrata, katerega geslo v besedah in vsakdanjem delu je in vedno bo: Svoboda — Enakost — Bratstvo! Zato je njihova žrtev toliko večja, toliko plemenitejša, ker se niso žrtvovali samo za svoj narod, temveč se povzdignili do še višjih človeških idealov in umrli za resnično de-

mokracijo, za resnično bratstvo, za resnično enakopravnost, za resnično svobodo vseh delovnih ljudi.

Nato je tov. Pružnik omenil globoko žalitev vseh žrtev, ki jih je mali slovenski narod doprinašal v minuli vojni. Znova so na delu sile, ki ponovno hujskajo narod proti narodu, soseda proti sosedu, brata proti bratu. Po vojni smo pričakovali samo to, kar nam pripada, za kar so se borili vsi svobodoljubni na-

za svoj nad vse ljubljeni narod ter njihovo odločno borbo proti nacističnim krvnikom, je nadaljeval:

Zakaj vam vse to pripovedujem? — Zato, da se homo iz vsega tega naučijo, da moramo biti v našem narodnem življenju in delu budni, da se nikoli več ne bo zgodilo, da bi se v naše vrste vrinili plačanci in razbijači naše enotnosti, ki smo jo koroški Slovenci ustvarjali in ustvarili za časa narodnoosvobodilne bor-

Tov. Gašper govori zbrani množici

rodi. Toda najgloblje smo bili razočarani, zlasti še, ko smo morali ugotoviti, da so nas vzeli kot plačilno sredstvo za svoje mednarodne kupčije, ko dnevno ugotavljamo, da je tudi v naprednem svetu, v katerega smo tako globoko verovali in še verujemo, nekaj gnilega, nekaj, kar nikakor ni v skladu z nauki o enakopravnosti malih narodov in držav. Ne čudimo se vojnohujskaški politiki poklicnih imperialističnih vojnih hujskačev, čudimo pa se, da so danes tudi voditelji Sovjetske zveze poteptali ta načela.

Zato se moramo danes bolj kot kdaj koli prej zavedati velikih žrtev, ki so jih v tej težki borbi doprinesli naši padli junaki. To prav zato, ker merodajni krogi danes ne upoštevajo, ali bolje rečeno, nočejo upoštevati teh nesebičnih borcev, teh najboljših sinov našega naroda.

Ko je tov. Pružnik podrobneje govoril o trinajstih obglavljenih, ki so postali žrtev podlih izdajalcev in plačanih agentov, ko je omenil njihovo vzorno in požrtvovalno delo

Avstrijske oblasti preprečile delegaciji iz Jugoslavije udeležbo v Selah

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške je na odkritje spomenika povabila tudi Zvezo borcev NOB Slovenije. Ker pa avstrijsko predstavništvo v Beogradu delegaciji iz svobodne domovine ni izstavilo potnih listov in se delegacija zaradi tega ni mogla udeležiti slavnosti v Selah, je Zveza borcev NOB Slovenije poslala Zvezi bivših partizanov Slovenske Koroške v Celovcu brzojavko z naslednjo vsebino:

„Ker so avstrijske oblasti onemogočile naši delegaciji udeležbo pri odkritju spomenika padlim protifašističnim borcem v Selah, vam ob tej priložnosti pošiljamo borbeno pozdrave. Še nadalje dvigajte visoko zastavo narodnoosvobodilne borbe in ostanite zvesti načelom, za katera so dajali svoja življenja najboljši sinovi slovenskega naroda na Koroškem.“

Spomenik v Selah

V naši deželi se ne da
vladati proti Slovincem

Zadnji ponedeljek se je prvič sestel novoizvoljeni koroški deželni zbor. Čeprav po zaslugi Krščanske ljudske stranke, ki se je raje pajdašila z OeVP kot pa sprejela iskreno ji ponujeno roko Demokratične fronte delovnega ljudstva, koroški Slovenci v novem deželnem zboru nismo zastopani. Kljub temu ne moremo in ne smemo prezreti konstituiranje te najvišje oblasti v deželi. To tembolj, ker imamo prav z njo grenke izkušnje v preteklosti. Dobro se namreč spominjamo, da je od leta 1920 „demokratični“ sistem te demokratične ustanove služil predvsem tudi za to, da so laže teptali osnovne pravice koroških Slovencev. Od leta 1920 naprej se je neprenehoma izrabljala glasovalni stroj te demokratične ustanove proti nam Slovincem. Tako so zastopniki čisto nemških predelov in nemških strank desetletja združeni preglašovali slovenskega zastopnika in odložali o slovenskih žolah in drugih slovenskih zadevah. Tako so isti zastopniki onemogočili tudi rešitev koroškega vprašanja v prvi avstrijski republiki z odkolnitvijo svojega lastnega predloga o avtonomiji.

Koroški Slovenci pa tudi še nismo pozabili sovražnih izjav najvišjih mož v deželi, raznih deželnih glavarjev, ki nikdar niso poznali koroških Slovencev, kadar je šlo za njihove pravice, ki pa so vedno spet le poznali Slovence, kadar so dali izraza svojemu šovinističnemu sovraštvu do slovenskih sodeželanov. Dobro nam je še v spominu poziv deželnega glavarja dr. Lemischa, da imajo Nemci časa le še dobo ene generacije za iztrebitev koroških Slovencev, — poziv, ki se je potem tako kruto izvajal! Dobro se spominjamo tudi še besnih izpadov in sovražnih odlokov deželnega glavarja Schumy-ja in njegovih naslednikov, ki so bili le predgrta podobnih odlokov poznejših nacističnih deželnih oblastnikov. Toda nočemo se ustavljati pri preteklosti!

Leta 1945. smo slišali in brali svečani proglas koroške deželne vlade, ki je kazal, da hočejo koroške deželne oblasti prekiniti s preteklostjo in v bodoče postati resnično demokratične ustanove, da hočejo v bodoče biti nepristranske in pravične tudi za nas Slovence. Slovensko ljudstvo pa lahko samo presodi, če smo bili od leta 1945 dalje deležni enakopravnosti in nepristranosti. Samo z velikimi napori in trdno strnjeno vsega našega ljudstva nam je uspelo, da smo obnovili in ohranili naše narodne ustanove in organizacije, sicer smo bili povsod zapostavljeni, da niti ne govorimo o izrazitih kršitvah najosnovnejših narodnih pravic. Slovenska beseda, slovenske prireditve

in ustanove so že vedno trn v peti ne samo pouličnim razgrajčem in wurfkomandovskim pretepačem, temveč tudi „demokratski“ ustanovi kot je deželna vlada in deželna zbornica. Razni odloki o prepovedi slovenskih vlog, odklonitev gradbenega dovoljenja za prosvetni dom v Žitari vasi, vmešavanje v notranje zadeve Slovenske prosvetne zveze in oviranje delovanja drugih slovenskih ustanov govore prejasen jezik, da je bil tudi proglas deželne zbornice leta 1945. le prav tako neiskreno mišljena in varanju svetovne demokratične javnosti namenjena ponovitev proglasa iz leta 1920, da bi se tem laže izvajala na „demokratski“ način na žalost po nacistih nezaključena likvidacija slovenskega ljudstva na Koroškem.

Na vse to se spominjamo sedaj ob konstituiranju novega deželne zbornice in pogajanjih za novo deželno vlado. Mislimo na to še prav posebno, ker so v novem deželnem zboru zasedli mesta tokrat tudi spet predstavniki izrazite nacionalne struje na Koroškem, ki je v narodnostni politiki imela od nekdanj odločilno besedo. Zato pač ni čudno, če koroški Slovenci le z majhnim zaupanjem gledamo na bodoče delo te najvišje deželne ustanove. Replika ponovno izvoljenega starega predsednika deželne zbornice Serenigga na prvem zasedanju o delu starega deželne zbornice nam dovtol jasno govori, da se na Koroškem tudi po letu 1945. prav ničesar ni spremenilo. Zato ni bila potrebna niti besedica opravičila, zakaj deželni zbor prav ničesar ni storil za zagotovitev enakopravnosti koroških Slovencev, ki jo je tako svežano obljubil v svojem prvem proglasu novembra leta 1945.

Koroški Slovenci kakor leta 1945 po zaslugi zasedbene oblasti tokrat po zaslugi razbijaškega vodstva KLS v novem deželnem zboru nismo zastopani. Ob začetku njegovega delovanja zato na tem mestu jasno in odločno poudarjamo: Koroški deželni zbor se mora zavedati, da smo koroški Slovenci zrel in kulturni narod in terjamo in bomo terjali svoje pravice na svoji zemlji! Preteklost je pokazala, da se v naši deželi ne da vladati mirno in pravično proti Slovincem. Vsi poizkusi, da bi nas iztrebili, so se žalostno izjalovili. Isto usodo bodo doživeli tudi vsi bodoči poskusi, pa naj pridejo od kogar koli. Za to bo poskrbelo slovensko ljudstvo pod vodstvom svoje Demokratične fronte delovnega ljudstva! Mir v deželi bo šele zavlada, ko bodo tudi koroški Slovenci na svojih domačih tleh uživali resnično in popolno enakopravnost!

Peking. — Demokratična ljudska armada pripravlja veliko ofenzivo na Čunking, sedanemu sedežu kuomintangške vlade. Edinice iz pokrajini, ki mejijo na Čunking, obkoljujejo mesto.

Na skoro 1000 kilometrov široki fronti se premikajo čete demokratične ljudske armade.

Majhna skupina ljudske armade je prodirajoč iz jugovzhoda osvobodila 210 kilometrov od Čunkinga oddaljeno mesto Lungtan. Lungtan leži ob glavni cesti, ki povezuje pokrajine Hunan in Sečnan in vodi direktno v Čunking.

Edinice demokratične ljudske armade, ki operirajo na severozapadu pokrajine Kvantung, nadaljujejo svoj pohod proti zapadu in so 9. 11. 1949 osvobodile mesto Fungčun.

Praga, (TASS). Novi poslanik ZDA v Češkoslovaški Ellias D. Briggs je dne 8. novembra t. l. pred ministrskemu predsedniku Gottwaldu poverilo pismo.

Pjoenjang, (AFP). Ljudska republika Severne Koreje je sklenila, da vzpostavi diplomatske odnose z demokratično nemško republiko.

Spomenik bo pričal še poznim rodovom, da se znamo boriti za svoje pravice

„Do smrti je služil svobodi vaš glas, pogumno ste zrl v gotovi pogin.“

Te besede nedvomno veljajo za onih trinajst junakov, katerih dragocena življenja je dne 29. aprila 1943 na Dunaju uničila krvava roka nacističnega rablja. Vedeli so, kaj jih čaka, vedeli, kdaj jim bodo vzeli najdragocenejšo — življenje, vedeli, zakaj se žrtvujejo, vedeli pa tudi, da čeprav jih pokončajo, nikoli ne bodo mogli zatreti junaške borbe slovenskega naroda, še manj pa ga — kakor so nameravali — dokončno iztrebiti. Verovali so v zmago pravice, vedeli so, da bodo njihova mesta zavzeli drugi, da jih bo zavzel ves slovenski narod, ki bo obračunal z zločinskimi okupatorji in maščeval njihovo mučeniško smrt. Zato so pogumno gledali smrti v obraz, zavedajoč se, da brez žrtve slovenski narod na Koroškem, ki ga zalirajo in tlačijo že deset- in stoletja, ne bo zmagal, ne bo svoboden. Umrli so kot junaki. Slovenski narod pa je borbo, ki so jo začeli, po njihovem zgledu nadaljeval in jo z zmago nad fašizmom dokončal. Če pa s to svojo zmago ni dosegel končnega cilja, za katerega so se žrtvovali trinajsti, ni to njegova krivda, temveč krivda tistih, ki so poteptali vsa načela o enakopravnosti in samoodločbi malih narodov, ki so pljunili na vse naše žrtve, ki smo jih doprinesli za svojo in hkrati za svobodo vseh zatiranih in tlačanih v svetu, ki so si z nami dovolili sramotno kupčijo.

Nad šest let so njihova trupla počivala v tujini — na Dunaju. Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške si je zadala nalogo, da jih prepelje v domovino in jih položi k zadnjemu počitku v domačo slovensko zemljo, prav tako pa da tem našim herojem postavi spomenik, ki

nas bo za vse čase spominjal na tiste naše najzvestejše sinove, ki so se žrtvovali, da bi mi živeli. Po premostitvi številnih težav in ovir je Zveza bivših partizanov zadnje nedeljo končno lahko povabilo vse slovensko ljudstvo v Sele, v rojstni kraj večine žrtve, da jim izkaže zadnje čast.

Sprejem posmrtnih ostankov 13 žrtev v Selah

Na predvečer prekopa in odkritja spomenika, v soboto popoldne smo krste s posmrtnimi ostanki prepeljali v Sele in jih položili na katedralo v občinsko hišo. Partizani so takoj prevzeli ob krstah častno stražo. Ko je prispeel avtomobil s krstami v Sele, so pred občinsko hišo že čakali sorodniki obglavljenih, selski pevski zbor in množica domačinov. Župan Janko Ogris je imel ob tej priložnosti kratek nagovor, v katerem je poudaril, da so bili ti junaki prvi, ki so v Selah začeli borbo proti nacizmu. Večna zahvala jim bodi za njihovo žrtve, kajti s tem so mnogo doprinesli k osvoboditvi koroških Slovencev in vsega človeštva izpod fašističnega jarma. Selani smo ponosni na te svoje junake, je ob koncu dejal tov. Ogris, in jih bomo ohranili v trajnem spominu.

Selski pevski zbor pa je pod vodstvom pevovodje Šimeja Olipa počastil spomin nesmrtnih junakov z ubrano žalostinko.

Naslednji dan, v nedeljo dopoldne je bila svečanost prekopa in odkritja spomenika. Čeprav je bilo jako slabo vreme in je skoraj ves dopoldan snežilo, se je ob tej priložnosti zbrala v Selah ogromna množica našega ljudstva. Dobrih 1500 koroških

Spreved se pomika proti pokopališču

Slovencev je prišlo v Sele, da se vsaj v neki meri oddolži junakom, ki so za nas in za svetlejšo bodočnost našega naroda dali vse, kar so imeli. Z vseh selskih hribov so prihajale skupine našega ljudstva, s Šajde, iz Kota. Niso se ustrašili slabega vremena, snega in več ur dolge poti. Mnogi so prišli peš celo iz Obirske, med njimi Jurij Županc, oče obglavljenih Micke Olip in Mihe Županc. Iz beljaškega, velikovškega in celoškega okraja pa so se pripeljali z avtobusi.

„Celo nebo se je razjokalo, tolikšne so naše žrtve“, je rekla ženica, ki je prišla več ur daleč z hriba, govoreč o snežinkah, ki so neprestano padale z neba.

Vsa množica ljudstva se je zbrala pred občinsko hišo. Kmalu po 10. uri so partizani, ki so stali častno stražo in potem v sprevedu nosili krste, postavili v slovenske zastave povite krste na prostor pred občinsko hišo. Domači župnik g. Vauti je nato opravil cerkvene obrede, selski moški pevski zbor pa je trinajstim junakom v slovo zapel žalostinko „Nad zvezdami“.

Vel časten spreved

Nato se je nepregledna množica začela v sprevedu premikati proti cerkvi. Na čelu spreveda so korakali mladinci s številnimi venci, ki so jih predvsem darovale Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške, Demokratična fronta delovnega ljudstva in ostale naše množične in narodne organizacije. Vence so darovale tudi skoraj vse naše vasi širom Slovenske Koroške. Na domala vseh venci so bili pripeti trakovi v narodnih barvah s peterokrako zvezdo. Posebno lep venec je darovalo Politično predstavništvo FLR Jugoslavije na Dunaju in delegacija za repatriacijo FLR Jugoslavije v Celovcu. Takoj za krstami, ki so jih nosili selski partizani, je šlo sorodstvo obglavljenih, za sorodstvom pa so korakale delegacije, in sicer zastopstvo Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, Demokratične fronte delovnega ljudstva in vseh naših organizacij. Svečanosti se je udeležila tudi delegacija Političnega predstavništva FLRJ na Dunaju z ministrom Repičem in svetnikom Vošnjakom ter zastopnik delegacije za repatriacijo FLRJ v Celovcu Nikola Filipovič. Spreved se je ustavil pred cerkvijo, nakar je bila sv. maša.

Po sv. maši smo položili naše junake v domačo slovensko zemljo. Č. g. župnik Vauti je imel po končanih cerkvenih obredih kratek nagovor, v katerem je poudaril veličino obglavljenih junakov-mučenikov, ki so za svoj narod doprinesli največjo žrtve. Zahvalil se je vsem, ki so omogočili prevoz posmrtnih ostankov obglavljenih z Dunaja in prekopa v domačo zemljo.

Združeni pevski zbori iz Sel, Borovlj, Št. Janža in Kotmari vasi so pod vodstvom tov. Zdravka Hart-

(Nadajljevanje na 5. strani)

Bivši partizani nosijo v slovenske zastave zavite krste

Govor tovariša Gasperja

(Nadaljevanje s 4. strani)

so med nami ljudje, ki so jim osebne koristi, osebna slava več kot življenje in enotnost slovenskega naroda na Koroškem.

Tedaj — pred sedmimi leti — ko smo koroški Slovenci vodili težko borbo proti krvavemu fašizmu, so bili na delu ljudje, ki so izrabljajoč versko in narodna čustva, skušali odvrniti naše verno in zavedno ljudstvo od pravične borbe. Danes mnogi opravičujejo svoje razdiralno delo z islami besedami kot je nekoč najhujši sovražnik našega naroda, vere, demokracije in svobode — kruti fašizem opravičeval svoje krvave in neodpušljive zločine.

Zato, naj pride kar že pride, kadar koli bo šlo za pravice slovenskih kmetov in delavcev, se spom-

nimo vseh naših ogromnih žrtev, hkrati pa pesnika, ki je zapisal: „Bodočnost je vera! Kdor za njo umira, se vzdigne v življenje, ko pade v smrt.“

Nato je govornik poudaril, naj trinajstim žrtvam postavljeni spomenik čuvamo kot mati svojega otroka, ker bomo s tem čuvali in branili vse pridobitve naše narodno-osvobodilne borbe.

Ob koncu je tov. Pružnik dejal: Našim velikim junakom, katerih telesne ostanke smo danes izročili materi slovenski zemlji, velja naša velika zahvala! Zahvaljujemo se jim, da so nam pokazali pravo pot, pot odločne borbe proti krivi in laži, pot borbe za svobodo, ki so v nas vzbudili pripravljenost, da v tej borbi, če je potrebno, doprinesemo največjo žrtve!

JANKO FURLAN:

PEST KRAŠKE ZEMLJE

Dolga, dolga je bila procesija onih, ki so morali bežati iz rodne grude. Tudi Mirko je bil med njimi. V tujini je napravil veliko in čudno pot in še večjo pot bolesti. Sam jo je nosil, sam klel, se rotil in čakal kdaj napoči oni veliki dan . . .

Sam . . . Ne, ni bil osamljen v teh svinčenih dneh. Bili so njemu enaki — nič zato, če jih je bilo malo —, ki so pravilno zrli na oni veliki dan, ki se je naglo bližal. S temi se je pripravljaj nanj in predel načrte.

Ostra zima reže v kosti in dušo. Težko vzdusje je leglo na vse. Čuti jo da ni so več, kar so bili pred tednom ali nekaj urami. Drug drugemu se izmikajo. Prijatelji govorijo na ulici med seboj samo z očmi. V temnih nočeh se nekateri sestajajo kot večje. Grozne ure, tedni, meseci . . . Napetost, pričakovanje, srd, prošnja, molk . . .

Nad vsem pa mora, mora . . .

V zatemneli kuhinji sedi Mirko, žena in sin Boris. Tišina . . . Žena odloži časopis in pravi: „V časopisu berem, da so Nemci že pred Moskyvo“ ter zaskrbnjeno vzdihne.

„Tudi nazaj bodo šli“, odgovori Mirko.

„Le naj se Rusi umikajo . . . le naj! Vsi jim lahko mirno zaupamo . . . Vsi — mislim one, ki so dobre volje in vedo, kaj je pravica, resnica in svoboda . . . Zver divja, sita zmag, plena in nedolžne krvi. Napija se vampir . . . Napil se bo in poginil . . .“

„Molk . . .“

„Tako“ nadaljuje sin, pogleda na uro in vstane. „Čas je, niti minute ne smemo zamuditi . . . Ne skrbite, če ne bom pisal. Mislim, da bom kmalu tam . . . na svoji rodni zemlji . . . med školji . . .“

Nasmehne se tako iskreno, da v mraku zablestijo njegovi beli zobje. S težavo se iztrga materi iz objema in stopi k očetu, ki mu reče: „Pojdi in stori svojo dolžnost!“

Naslednje jutro mati opazi, da manjka žarica z rdečo kraško zemljo, ki jo je prinesel s seboj in čuval, čuval. Ob njegovi sliki na steni pa visi bel listič. Vzame ga in bere: „Oprostita! Nisem mogel v svet brez one svetinje z nonotovim opominom: Vzemi to zemljo za spomin, za maščevanje!“

Visoko na Kozari sedijo ob ognju borci, sami smeli Bosanci. Med njimi je Boris: Silijo ga, naj jim natančno razloži, kakšno je morje, kako je v njegovih krajih, v Trstu. Rad ustrezne njihovi prošnji. Ko jim končno živo opiše fašistična grozodejstva, mu vsi hkrati pomole desnice: „I tvojo zemljo, družje, čemo osloboditi. Evo ti roka!“

Nekaj dni za tem pa stopi Boris pred svojega komandanta: „Tovariš komandant! Moja zemlja me kliče. Dovolj, da odidem!“

„Tvoja zemlja? Mar ni ta zemlja, niso Kozara in Grmeč in to polje in griči tvoji?“

„Vse je moje, vse naše. A najbolj je moja ta zemlja, ki je tako razbičana in osramočena. Že nad 20 let jo fašizem trga in ruši,“ reče mlad borec in pokaže komandantu žarico.

S sladkim nasmehom okrog usten meri komandant mladeniča od nog do glave. Dvigne se s sedeža in mu krepko stisne desnico.

„Idi, družje, i čuvaj našu zakletu! Smrt fašizmu — sloboda narodu!“

Planine . . . šume . . . grape . . . potoki, reke; prazen želodec . . . cunjne . . . raztrgani čevlji. Bosanska Krajina . . . Lika . . . pod Risnjakom . . . Jelšane . . . pod Slavnikom . . . same zasede . . . nevarnost . . . dolga pot. A vodiči so kos svoji odgovorni in težki nalogi ter obidejo vse zanke. Boris je bil utrujen in vendar bi napravil še toliko poti.

Zadnja karavla nad Gabrovico pri Črnem Kalu mu vrne izčrpane moči. Kot preroben motri, meri in tehta to zemljo . . . Trst . . . morje . . . Sv. Križ . . . Devin . . . Tam blizu je pred leti kot neugnan paglavec lovil kuščarje, kačje pastirje, škražake. Pred 18 leti . . . dolga doba. Ta zemlja je vedno ista: jasna, svetla, ponosna, kljubujoča . . . Kot božajoča pesem iz daljine . . .

Komandant Boris napada in napada. On in njegovi borci ne poznajo nevarnosti, ovir, umika. Sovražnik jih dobro pozna in se izmika borbi z njimi — z junaki, ki prezirajo smrt, ker se borijo samo za zmago velikega dneva svobode in neodvisnosti.

Nocoj je Boris izredno dobre volje. Tovarišem vneto razkazuje in

opisuje: „To je bila naša pejsca, plašili smo golobe, polmiši-polptice . . . Ha, ha . . . Tako smo pravili netopirjem. Znosili smo suha drva in zakurili kres, češ da smo Indijanci. Kot takšni smo kovali načrte, kako bomo napadali one črne šeme z mrtvaško glavo na kapi, ki smo jih tudi mi otroci poznali kot junake besed in fraz . . .“ Smeje se in žari od veselja; da se mu tovariši čudijo.

„Pa zapojmo, da boste videli kako lepo odmeva!“

„Na juriš, na juriš“ — je valovilo med vlažnimi stenami.

„Dobro, tovariši! . . . Čas beži in veste, kaj nas čaka. Vsak na svoje mesto, v zasede! Kolona je močna in švabsko trmasta. Borba bo ostra, a mi bomo uspeli. Moramo!“

Le trenutek še in v pejsci ni bilo nikogar več.

Zopet velik uspeh. Nemška kolona je popolnoma uničena, plen velik, a borci navdajajo mešana čustva.

Njihov komandant Boris leži namreč težko ranjen v zagonetni partizanski bolnici. Blede se mu, kriči, daja povelja . . . sega po žarici . . . Šele čez nekaj dni se zave.

„Kako je?“ vprašajo njegove oči tovariša.

„Boris, tudi Trst je naš.“

Ranjenec napne oči in se skuša dvigniti.

„Trst . . . naš?“

„In vsa ostala naša zemlja“, potrди tovariš.

Boris zapre oči, pomolči in nato šepeče v presledkih: „In . . . vendar . . . se . . . bojim.“

Boris je invalid in že izkušen, dozorel mož, ki kritično motri svet in življenje. Srečen je, da more občudovati „skrivnostni magnet“. Tako imenuje svojo rodno grudo. „Te barve in vonj . . . naše jutro ob rosi . . . prostranost kot bi zajemala ves svet . . .! Tej zemlji ne pristoji suženjstvo. Pa poglej ta in oni koš! Enaka sta, eno in isto. Ali more ta vsiljena črta — ta nestor državne meje ločiti to telo? . . . Še se bomo borili!“

In Boris se bori in se bo še boril. Še vedno nosi s seboj prgišče zemlje . . . Glejte jo! Še nas poziva . . . „Oni, ki so včeraj farizejsko prisegali, da se z nami vred borijo za našo svobodo, za neodvisnost in enakopravnost narodov in njihov delovnega ljudstva, nas prodajajo . . . Ne bodo nas!“

Mati bi ga rada vprašala, če je nesrečen. On to čuti.

„Kar pokloniš sreči in napredku svoje zemlje, ni nikoli preveč. Ni zasluga, ampak dolžnost,“ ji večkrat ponavlja. „Gotovo čutiš, kaj je domovina . . . In če barantajo zanjo, — ali ni to vredno žrtve?“

„Dala si mati domovini moža, jaz dobrega očeta. Mnogo si dala . . . več kot jaz.“

Boris je junak. A ko ga mati poljubi, mu je prijetno in toplo, ker čuti v njenem objemu hvaležnost in ponos. Tako mu je kot bi ga poljubila njegova zemlja in božale roke njegove bližnje in daljnje domovine . . .

Pravljica o cestnem pometaču

Ko bo dvorana prazna, bo prišel nekdo in jo pomedel. Življenje ljudi pušča za sabo mnogo smeti in prahu. Povsod je treba metle, po vseh sobah, po vseh ulicah, pri vseh ljudeh.

V tem mestu je živel star, majhen, skoraj grbav človek in je bil cestni pometač. V zapuščenem predmestju je imel svoj dom in ta dom je bila podstrešna soba z železnim štedilnikom, žena in devet otrok. V kotu za štedilnikom so na zidu visele njegove delovne cape, vse nabuhle in težke od večnega prahu, zraven pa je slonela metla in na tej metli je viselo njegovo življenje, kakor je pač življenje vsakega človeka obesimo na kako stvar. S to metlo čez ramo je v dve gubi hodil v mesto vsak dan, kadar je padla noč, počasi hodil po sivih, umazanih cestah proletarskega predmestja, ki jih nikdar ni nihče pometal in, ko je prišel do velikih, širokih ulic in trgov sredi mesta, kjer so izložbe bogatih trgovin, kavarn in barov gorele še pozno čez polnoč, je svojo težko metlo vrgel z rame na trotuar, se sklonil še bolj v dve gube, kakor je že bil, in je s počasnimi koraki in s širokimi zamahi brez misli in brez besede čistil tlak. Tako je slednjo noč delal do jutra, tako je slednjo noč ceste pripravljaj za nov dan in pripravljaj jih za vse, kar naj v to mesto in na ta svet še pride po njih.

In nazadnje je v resnici prišlo. Iz predmestij in iz vasi, s polj in z gozdov, od neznanega obzorja se je priplozilo preko streh in plotov. Vse straže na mejah, vsi zapahi na vratih so bili zaman. Neka neznana, sumljiva oseba se je pritihotapila v mesto in, dasi je bila vsa policija na nogah in je po hotelih in beznicah, po parkih in predmestjih vsak dan aretirala nad sto in sto ljudi — te

neznane sumljive osebe ni mogla najti in prijeti. Zakaj ta oseba je bila glad.

Ko je bil cestni pometač neko jutro odšel domov in si je mesto pomelo spanec z oči in se pogledalo v zrcalo, se je iz zrcala zarežal spačen, čisto sesušeni obraz. Suh obraz ni so še nič hudega, to so dobri obrazi. Ampak nič hujšega ni na svetu, kakor je to do konca izsušen, sestradan obraz, ki so ga same oči in zobje. Takšni so menda obrazi volkov.

Tisti dan je cestni pometač stopil na magistrat, pomolil sivi ročaj svoje oskubene, razpadle metle čez pisalnik in ponižno dejal:

„Ne zamerite, s to metlo ne gre več naprej. Vzemite jo, prosim, na zapisnik in dajte mi novo!“

In takrat je rekel magistrat in glasno je govoril, kajti stavec je bil naglušen:

„Slišiš, cestni pometač, ne morem ti dati nove. Svet se je osušil bogastva, naša blagajna je prazna. Sklenili smo, da od danes naprej ne bomo več pometal cest. Hvala ti za zvesto službo tridesetih let. Pojdi lepo domov in mirno počakaj konca!“

Nič ni odvrnil cestni pometač — zoper besedo magistrata je pač vsak priziv zaman. Ampak ko je iz visoke hiše stopil na ulico, se mu je kar zameglilo pred očmi. Stavec pač ni bil vajen luči belega dneva gledati v obraz. Praznih rok, s to žalostno novico ni maral hoditi domov, tega ženi in otrokom ni mogel prizadejati. Samo kam bi se človek dejal? Kam bi šel česa iskat?

Tedaj se je spomnil na lepem, da je prav za prav iz vasi doma. Zvonci živine v jutru in pod večer, toplo, rumeno mleko in svež ajdov kruh — vse je nenadoma pisano in veselo zaživelo pred njim. Res je že

nekoliko star, ampak mar ne bi še zmerom lahko pošteno pljunil v roke? Po vaseh mora biti še zmerom nekaj kruha za človeka, ki dela. In tudi dela mora biti zanj, kmetje doma si niso nikdar preveč ubijali glave s čistočo na svojih potih in dvoriščih. Okrog korita za živino pod vasjo, to vam rečem, že samo tam bi se za enega pometača našlo dela dovolj.

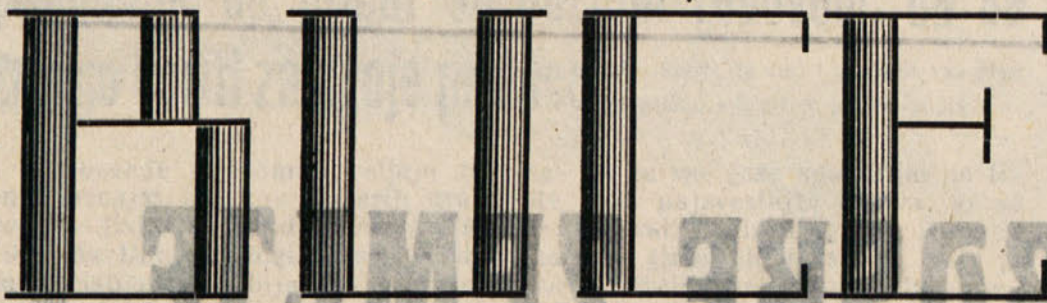
Nič ni hodil domov, nikomur ni rekel ne zbogom ne dober dan, zakorakal je po mestnih ulicah in zavil na polje, šel po cestah in potih mimo kmečkih hiš, ki se jim je dišeče kadilo iznad streh, in prišel nazadnje v domačo vas. Vse je še lepo stalo tam kakor pred davnimi leti. Vas je ves ta dolgi čas izhajala brez njega. Nič se ni izpremenilo od tedaj. Samo Azbarjevi so bili le-tam pogoreli, kakor je slišal v mestu. Zdjaj so se iznad pol gnilih začrnelih slamnatih streh pogosto svetili rdeči strešniki na novi pogorelečevi hiši. Azbar je bil župan.

Z Azbarjem sta se poznala izza mlada. Ko je cestni pometač stopil v vežo, se je nekaj lepih grahastih kokoši s hruščem in trušcem splašilo iz polmraka in mimo njega zaprhutalo na dvor. Za kokošmi se je prikazal župan sam, debel in rdeč, s ščipalnikom na koncu nosa in z nekakšnim uradnim papirjem v rokah. Rekla sta si besedo ali dve, se spoznala, si segla v roko — in čast, komur čast: župan ni bil umazan, povabil je cestnega pometača v izbo, mu narezal soržičnega kruha na pladenj, mu natočil brinovca in med zalaganjem in požirkom je beseda kar vrela na dan.

„Tako pa tako,“ je pravil cestni pometač, „hvala, zdravi so vsi, vreme že gre za silo — ampak zakaj je

(Nadaljevanje na 4. strani)

Reklama za

Tu sm se spet anbart s „pono“ v Clove vozu. Sicer mam ja onebus pod nosom, pa me ž cveč jezi tisto potiškanje. Če je ž drugebart prazen kadr sm jas v Clove namenjan, je čist hvišn do vrha nabasan. Pol pa viseš na tisti rant pod stropam, al pa komu na nohah stojiš! Ona je ž večbart djava: „pa knoham pojd! Pohlej našo mamo, pr svoj starost so še zmiram bos v Clove caplal, pa še ž harlinkam!“ — No, no, sm djav, kak pa to zhlada? Mi b knoham hodil, onebus b pa prazn vozu! Če b mama še nešnden živel, b tud na hodil več ž harlinkam v mest. To je žej čist iz mode. Zravn maš pa še navarnost, da te kaka „zasedbena sila“ na povoz. Hospod landeshavtman so nas tak ž s kuram prmirjal, pa da zmiram pred avtom sempata lietamo.

Tam na pone boš pa saj sedu, sm žinjov, ko sm jo mahov tiste dvie ure do štaciona. Karbod vse sorte mi je švo pu hval: ovce pa krave, pa kumfarence, pa volitve, k smo se tobart tak fejšl postavil, da smo vsak svojha kandidata mel! Še hospodova Micka m je prišva na misu, k je nambart vneta „aktivistka“ postava. Pa še več je bu videt takih, k so prej zmirom predhal, da pulitka ni za kmeta. „Kar tih bodmo, pa devajmo“, so djali! Seveda, pulitko bojo pa ž oni vodil, da bo prav — za nje! Morda b navsezadne še na škofa, pa na vero pršu, pa se m je cveč mudiv. Lih komej da sm še cuh ujev. Vse črno ldi se je ž medvo tam pr vagonah. Stisnem puntle pod pazduho, pelco sm pa kar k štenjam posvonu, da m bo zadhriede spet pr rokah, sm žinjov, pa se stvačm s tam druham vred v voz. Bod boh zahvalan sm najdu še an kot. Komej se vsedem pa ž slišm:

„Pocest!“

Puhledam okol sebe, pa vidm ane rdeče žnable — boš pa bandrov, Miha, sm zdihnu sam pr seb — ta nča zastop flavzn!

Vzemam mavžno, pa v druh kupe. Tam sedi starejša ženska, ž bol „gospa“, zravn nje, na klop pa mihen kužek. Spodim prov prjazno tisto

Bakterije — čistilke morja

Poleg bakterij, ki ogrožajo naše življenje, poznamo danes celo vrsto bakterij, ki so celo koristne za življenje na našem planetu. Bakterijam pripada važna vloga pri vrenju organskih snovi.

Za življenjsko kolesje v morju so bakterije prav posebnega pomena. Skoraj vso organsko materijo morja pretvarjajo razne morske bakterije v prvotne anorganske sestavine in tako vračajo morju spet tiste snovi, ki so jih uporabila morska bitja za svoje uspevanje, rast in razmnoževanje.

Pri raziskovanju morskih bakterij so naleteli biologi na večje težave, kot njihovi tovariši pri proučevanju vseh navadnih bakterij na suhem. Predvsem morajo poznati življenjsko sredino bakterij; ta se pa spreminja z naraščajočo globino in letnimi časi.

Razlikujemo nemorske bakterije predvsem po zunanji obliki in po obliki naselbin, ki jih ustvarjajo na primerni podlagi. Temu nasprotno pa razlikujemo morske bakterije po njihovi aktivnosti in kvaliteti spreminjanja hranilnih raztopin, v katerih žive. Tako na primer razlikujemo bakterije, ki producirajo nitrite v nitrato, potem bakterije, ki delo prvih nadaljujejo, tako da spremene nitrata v prosti dušik; one, ki reducirajo sulfate v žveplovodik, take, ki pretvarjajo tiotsulfate, pretvarjajo hitin, drobijo beljakovine na enostavnejše spojine, povzročajo iskenje morja itd.

pesjo mrcino s klopi, in se vsedem. To b vi vidl tisto „gospo“, kaj zano libro je nahnava! Kmav b se v me spustiva.

„Gemajnhajt so etvas! Moj Foksl ima vozno karto kakor vi in ima pravico do sedeža!“

Mhm! Vozno karto? Ampak gospa, sm djav prav ponžno, mlašji potniki imajo dolžnost, da starejšim sedež odstopijo. Vrh tega pa veljajo tud za vašega Fokslna predpisi, ki veljajo za nas potnike.

„Kaj? Kakšni predpisi? Kdo bo delal mojemu psičku predpise?“

Nism mislu, da bom spravu to pesjo zaščitno v tako jezo.

„Brez zamire, gospa“, ji rečem. „Predpis je vendar, da dene potnik, kadar sedi, noge na tla in ne na klop, kakor ta vaš kuža.“

Foksl m tega pouka ni prov nč zameru. Na prvem štacionu je s svojjo skrbno gospo izstopu in je š prov prijazno v pozdrav nogu dvignu, ko je šov mimo mojga škorna.

Komej se znebam tega čednega para, prpiha ž druha, z paklčam in tošnjam obvožena gospa v moj kupe. Spoštlivo se umeknem in j pomagam spravn tisto ropotijo na polico. Še vsa zapihana je ž začeva:

„Danes, deloven dan, pa vse polno ljudi na vlaku, namesto da bi doma delal! Se pa kregajo čez slabe čase — ljudi so sami krivi!“

„Saj se midva tud vozma, gospa!“ sem jo dobrohotno prekinu.

„Kaj?“ je vpiva. „Vi me boste na delo gonil, k sami niste nič boljši — trideset let že vlečem pokojnino za mojim možem. — Na delo naj grem? — Mladina se pa okol vozi . . .!“

„No, no, gospa“, jo tolažim. „Vem, da nisva več dvajset let stara.“

„Kaj pa vas briga, kolk sem stara. Mladina seveda misli, da vse zna, pa vse zmore — otroci proti staršem — družine ni več — zato je pa tak svet! . . . Pa vam rečem, prej ne bo bolši, preden bo tako, kakor ta hoče, k je nad nami . . .!“

Obmovknu sm spričo take zgovornosti in se stisnu v kot. „Ta, nad nami“, sm žinjov, ta bo mov še tud svoje križe s tem svetom predn ga bo vrihtov. Kar me nambart pocuka žena za rkav:

„To sliko pogledite!“ Prijazno m molli prej tako razjarjena žena časopis pod nos: „Ali ni to res mična slika iz podeželja?“

Gledam, obrnem list, nateknam očale: „Družina in dom.“

„Kaj pa zjate“, me opomni gospa.

„To sm vendar jas! Jas in pa moja žena Katra“, stisnem iz sebe.

„Ni mogoče!“ reče žena in gleda enkrat sliko, enkrat mene. „Tako se pa ne pustim farbat od vas. Kako pa vi v ta list pridete?“

„To vprašajte gospoda urednika“, sm djav. — Morda je z smejočim obrazom moje žene hotu svetu prkazat, kako se nam koroškimi sovencem dobro godi. Al pa mu je v njegovem krogu že „poštenjakov“ zmanjkov.

Še grede, ko sm ji pomagu nositi prtljago, me je tolaživa prijazna sopotnica: „Pojte, pojte! Kdo bo pa tako hudo mislu. Morda so pa gospod urednik samo hotli reklamo delat za tiste debele buče, k na njih sedite!“

Kovarjev Miha

Pravljica o cestnem pometaču

(Nadaljevanje s 3. strani)
hudič prišel na svet, v mestu ne mislijo več pometati cest.“

„A tako?“

„Človek ne ve, kako bi dejal, ampak mislil sem, na kmetih bi že bilo posla za cestnega pometača. Tukaj je kruh doma.“

Dobre volje je poslušal župan, nazadnje pa se je široko zasmejal.

„Priatelj božji, si mar kdaj čul, da bi po kmečkih kolovozih cestni pometači uganjali komedijo? Pri nas ni navada, da bi koga najemali, naj nam po cestah in dvoriščih dviga prah.“

Cestni pometač je povsili glavo, obup mu je planil iz srca.

„Ampak to te vprašam, župan, kam naj se pod milim nebom denem?“

„Jaz ti ne vem sveta,“ je odvrnil župan in bilo mu je šale zadosti. „Pa poizkusi svojo srečo na rimski cesti v nebesih, tam prav gotovo še nimajo pometačev.“

Cestni pometač je zvrnil brinovec in stopil na zrak. Na rimsko cesto je bil dejal župan. Ažbar je bil zmeraj resnih besedi — tu ni mogoče, da bi bil prazne razdiral. Prav dobro se je spominjal pometač, kako je bilo v davnih otroških letih, ko je še srenjsko živino pasel v planini nad vasjo. Marsikatero jutro in popoldan je preležal tam in gledal v daljavo in takrat je popolnoma razločno videl, kako se mora nekje daleč, tam za devetimi gorami, zemlja dotikati neba. Če bi človek šel in šel, če bi šel čez polja in gore, bi nazadnje v resnici moral priti do roba neba. V svoji stiski si ni dal dvakrat reči, vzal je pot pod noge, šel je skozi mesta in vasi, čez polja in gore, šel je noč in dan in je nazadnje pri-

poslednje dno. Solze so mu kapale iz starih, rdeče obrobljenih oči. Tedaj je priprhutala k njemu krščanska duša in vprašala:

„Zakaj pa jočeš, človek?“

„Ne morem izvedeti, kod se gre na rimsko cesto“, je odgovoril cestni pometač.

„Nikar ne joči“, je rekla krščanska duša. „Pojdi naravnost po cesti in, ko prideš do znamenja, do križanega Kristusa, zavij na levo! V pičli uri boš pa tam.“

S klobukom v roki je cestni pometač taval dalje, prišel do križanega Kristusa, zavil na levo in zdaj se je odprla pred njim široka, sivobela cesta. Zakorakal je nanjo s svojimi škornji in videl, da mu prah sega do kolen. Srce mu je zaigralo od vselega upanja — ljudje božji, tukaj je dela za človeka. Šel je in šel. Ob cesti same marmornate palače, pa vsa vrata zaklenjena, vsa okna zagrjena — ko da je nedelja in da je vse mesto pri maši. Niti pes ni zalajal izza vogla. Cestni pometač je šel in, ko je hodil, da so ga že podplati skeleli, je srečal postaranega bradatega gospoda, ki se je sprehal sredi sončnega dneva in s šopom ključev požvenketaval za hrbtom.

„Dober dan“, je rekel cestni pometač, „oprostite, gospod, kam pa naj bi se človek obrnil — za pometača bi se rad ponudil na rimski cesti.“

Z visokim nasmeškom ga je premeril gospod od vrha do tal. Ta gospod je bil sveti Peter sam, sveti Peter, ki vodi vse prometne in gospodarske zadeve neba.

„Toda, človek božji, kako se le prideš na rimsko cesto ponujat za pometača? Kaj vidiš, da je vsa cesta iz srebra? Mar misliš, da bomo šli pometati in voziti na smetišče srebrni prah?“

Cestni pometač se je ozrl na tla — da, to je bil sam srebrni prah.

„Toda“, je spet dejal, „jaz bi sprejel vsako delo, če hočete gospod, kljube na vratih vam bi čistil, kroznike pomival — samo ne zavrzite me, ženo imam in devet otrok.“

„Človek, grešnik, za duše v nebesih ni treba kroznikov pomivati ne čistiti kljuk. Obrni se na borzo dela! Pa zbogom!“

Gospod je šel, cestni pometač je šel. V glavi se mu je domala zavrtele, ko se je z neba ozrl proti zemlji in se je spomnil, da ga doma čaka žena in devet otrok. Kaj naj jim prinese, kaj naj poreče? Izpod škornjev se mu je dvigal srebrni prah rimske ceste in tedaj se je v njem vnela iskrica upanja. Nalašč je nekoliko globlje pobrodil — le naj se mu malo nebeškega prahu ujame na umazane škornje, bo vsaj svojim lahko kupil kruha zanj. Šel je in spotoma goljufal Boga, obutev mu je bila skoraj do kolen obsuta s srebrom. Šel je in šel, nazadnje je stopil z neba na zemljo, se ozrl po škornjih — na njih pa sam navaden, siv zemljski prah do kolen, ne duha ne sluha o nebeškem srebri. Cestni pometač pač ni bil pomislil, da nebeško srebro, nebeške valute na zemlji prav nič ne morejo veljati.

Zalosten je šel in šel čez polja in gore, čez klance in skozi vasi in prišel je v mesto, kjer je bil doma. Mesta skoraj ni bilo mogoče spoznati — strašne reči so se bile morale zgoditi medtem. Gosposke vile oplenjene in opustožene, šipe razbite, izropana skladišča, trgovine, stražniki v novih uniformah. Glad ljudi je bil najbrž planil na dan in zavzel mesto, da ga preda svojim otrokom.

Po ulicah, po pločnikih, po zidovih pa sama kri, sama kri. Cestni pometač je šel in je gledal. Kaj še niso začeli pometati cest?

Zavil je naravnost na magistrat. Tam so mu dali lepo belo, novo metlo. Šel je in z mestnih ulic do noči pometal kri. Potem se je vrnil na magistrat in zaprosil za majhen predujem. Potem je šel, kupil kruha in šel domov.

„Kod si pa hodil tako dolgo?“ ga je vprašala žena.

„Ah nič“, je odvrnil cestni pometač — ženski vendar ni maral razkladati vseh teh reči. „Malo kruha sem šel iskat za vas.“ Ludvik Mrzseš

Spomenik bo pričal še poznim rodovom, da se znamo boriti za svoje pravice

(Nadaljevanje z 2. strani)

mana odpeli žalostinko „Vigred se povrne“, nato pa se je množica podala k spomeniku, ki stoji ob vhodu na pokopališče. Mladinci z venci so okoli spomenika postavili špalir.

Odkritje spomenika

Ko se je vsa množica zbrala ob spomeniku, je podpredsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške tov. dr. Luka Sienčnik odkril spomenik in pri tem med drugim poudaril:

„Spomenik, ki ga danes odkrivamo trinajstim junakom, ki jih je pokončala zločinska roka nacističnega rablja, naj priča poznim rodovom, ki pridejo za nami, da se slovensko ljudstvo zna boriti za svoje pravice, za svojo svobodo in enakopravnost. Hkrati pa naj bo v svabilo in resen opomin vsem tistim, ki so mislili in še danes mislijo, da po mili volji lahko teptajo pravice slovenskega naroda na Koroškem.“

V imenu Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške odkrivam spomenik padlim herojem in ga izročam v varstvo vsega slovenskega naroda.“

S temi besedami je tov. dr. Sienčnik odpel zagrinjalo, ki je zakrivalo spomenik in ga odkril. Navzoči so s spoštovanjem občudovali krassen kip, ki prikazuje slovensko mater, ki drži v naročju ranjenega sina — partizana.

Župnik Vauti je nato blagoslovil spomenik.

Po blagoslovitvi je ob spomeniku spregovoril predsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške tov. Karel Pružnik — Gašper. Njegov govor smo objavili na drugem mestu.

„Kot žrtve ste padli v borbi za nas“ — žalostinko, ki jo slovenski narod poje ob grobovih svojih padlih junakov, so nato zapeli združeni pevski zbori in vsi smo se spomnili junakov, ki se niso ustrašili mučeniške smrti, samo da bi živel in bil svoboden slovenski narod, ki so ga nad vse ljubili.

Nato je govoril sekretar Zveze mladine za Slovensko Koroško tov. Kori Perč. Njegovega govora zaradi pomanjkanja prostora danes ne moremo objaviti, zato ga bomo v prihodnji številki prinesli.

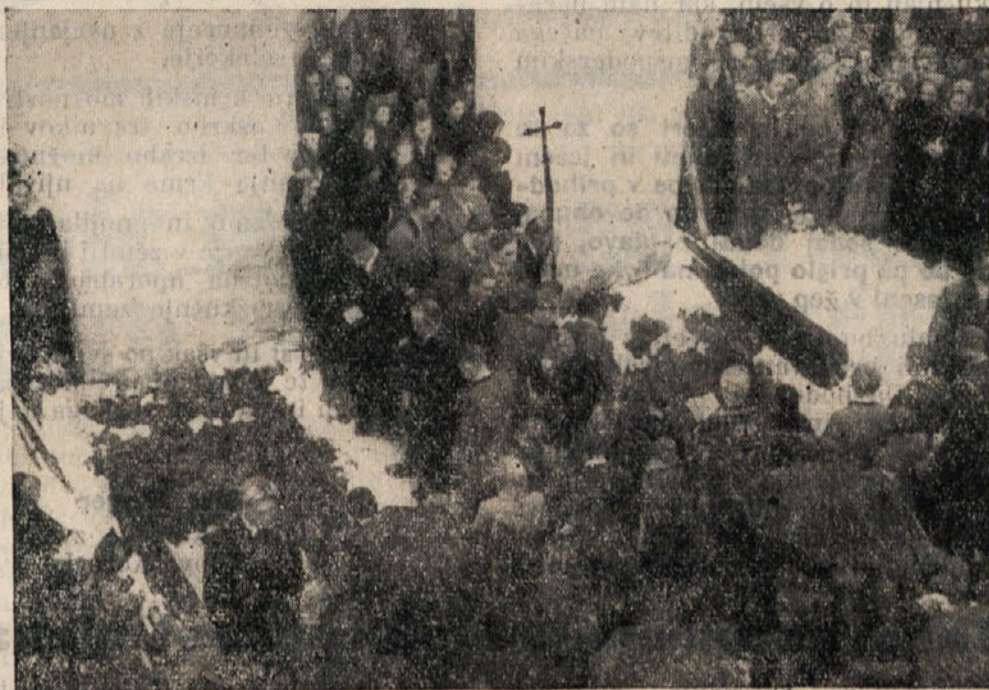
Polaganje vencev

Sledilo je polaganje vencev ob spomeniku. Prvi ga je v imenu Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške položil tov. Karel Pružnik — Gašper. Nato sta položila vence zastopnika svobodne domovine svet-

nik Političnega predstavništva FLRJ na Dunaju Mitja Vošnjak in predstavnik delegacije za repatriacijo FLRJ v Celovcu Nikola Filipovič. Svetnik Vošnjak je imel ob tej priložnosti govor, ki ga bomo prav tako priobčili v prihodnji številki.

roške, katere glavna zasluga je, da počivajo na Dunaju obglavljene žrtve v domači slovenski zemlji in da jim je postavljen spomenik.

Še dolgo je ljudstvo stalo ob grobovih in ob spomeniku in se spominjalo najzvestejših sinov in hče-

Ob odprtem grobu 13 žrtev

Nato so ob petju pesmi „Oj Dobrodob, slovenskih fantov grob“ položili vence še ostali, med drugim predsednik DFDL tov. dr. Franc Petek in predstavniki slovenskih množičnih in narodnih organizacij.

Selski župan Janko Ogris se je ob koncu v imenu občine zahvalil vsem, ki so pomagali, da je svečanost prekopa in odkritje spomenika tako lepo uspelo. Zlasti se je zahvalil Zvezi bivših partizanov Slovenske Ko-

ra slovenskega naroda. Ti heroji počivajo zdaj v slovenski zemlji. V Selah jim je slovensko ljudstvo postavilo spomenik, ki nas bo vse večne čase spominjal na nepozabne naše narodne mučenike: Franca Gregorič, Jerneja Oraže, Janeza Oraže, Ivana Dovjak, Tomaža Olip, Urha Kelih, Franca Pristovnik, Florijana Kelih, Jakoba Oraže, Jurija Pasterk, Franca Weincirl, Micko Olip in Miho Zupanc, ki so padli „da srečo, svobodo bi užival trpin“.

ZAHVALA

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške se iskreno zahvaljuje vsem, ki so v spoštovanju, ljubezni in globoki hvaležnosti našim dragocenim žrtvam, katerih telesne ostanke smo prekopali na selsko domače pokopališče in jim odkrili spomenik, kakor koli pripomagali k tako veličastni proslavi.

Zahvaljujemo se našemu ljudstvu, množičnim organizacijam in delegacijam za časino in številno udeležbo, gospodu župniku Vautiju za trud in obrede, tovarišem govornikom za njihove globoko občutene besede, pevcem za ubrano zapete žalostinke in za številne vence, kot dokaz, da preminuli junaki ne bodo nikdar pozabljeni.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM

NÄČRTU

V primeru z vsakim izmed teh tovarn je stavba na Fontanki, kjer je nameščen Državni načrtni zavod, majhna hiša. Važne iznajdbe so se rodile v človeških možganih in so bile zapisane na koščkih papirja. Vse glavne zakone fizike in kemije je mogoče napisati v eni sami knjizici, ki jo lahko denemo v žep. Toda človek, ki pozna te zakone, gradi velikanske stavbe drobi gore, zida mesta pod zemljo.

2. Čemu nam bodo ogromne tovarne?

Čemu neprestano poudarjamo, da so nam potrebne ogromne tovarne? Vedno in vedno slišimo o ogromnih tovarnah, ogromnih državnih posestvih. Ali nam ni vsa ta ogromnost zmešala pamet?

Nikakor ne. Morda bi nam bile manjše tovarne koristnejše? Vsekakor si moramo biti na jasnem o tem

vprašanju. Nobeni stvari ne smemo slepo verjeti.

3. Kdaj nam poštevanke ne more pomagati

Rešite sledečo nalogo. Imamo dve tovarni. Prva je majhna, druga je stokrat večja. Majhna tovarna požge 80 kg premoga v eni uri. Koliko premoga požge v istem času velika tovarna?

Vem, kako boste rešili nalogo. Vzeli boste število 80 in ga pomnožili s sto. Dobili boste 8000. Odgovor se bo glasil: 8000 kg na uro.

$$80 \times 100 = 8000 \quad ??$$

Ali je prav tako?

Ne, ni prav. Popolnoma je zgrešeno. Velika tovarna požge v eni uri samo 1000 kg.

Kako je to mogoče? Zakaj? Ali je poštevanke za nič?

Poštevanke nam tudi ne more pomagati.

V takem primeru ne moremo uporabiti poštevanke. Stvar je v tem, ker v veliki tovarni dela parni stroj, ki ima 2000 konjskih sil. Majhna tovarna pa ima stroj dvajsetih konjskih sil. Veliki stroj je stokrat močnejši, ni pa stokrat več in stokrat višji. Premoga pa ne potrebuje stokrat več, ampak samo dvanajstkrat toliko. Veliki stroj se bolj izplača kakor mali.

4. Roke za kilograme, žerjavi za tone

V majhnih tovarnah je treba prekladati tovore in v veliki tovarni je treba tudi prekladati tovore. Toda v veliki tovarni je treba prekladati tone, v mali kilograme. Kilograme moremo prenašati z rokami, za tone pa so potrebni žerjavi.

Pač nima smisla postaviti v majhno delavnico dvigalni žerjav. Tam zadostujejo človeške roke. V svoji sobi pač ne boste prekladali knjig z mize na polico z žerjavi. Nekaj drugega pa je velika tovarna. Ako tam ne bi imeli žerjavov, bi bili kakor brez rok.

(Dalje)

PO NAŠI ZEMLJI

Klopce pri Važenberku. Šestletni sinček kmeta Anwanderja v Klopcah pri Važenberku Friderik se je nahajal s svojim očetom na polju. Ko se je sam vračal sredi popoldneva domov, je našel nek jajcu podobno predmet, na katerega je bila pritrjena vrstica. Nekateri, ki so ga srečali, so videli, da je fant bingljal s tem predmetom sem in tja, vendar niso slutili, da je bila ročna granata. Doma v sobi se je deček z granato igral in je ta naenkrat eksplozirala. Nesrečni otrok je utrpel strahotne poškodbe, odtrgalo mu je levo roko, razparalo trebuh in še več poškodb, tako da je bil na mestu mrtev. Tudi otrokova mati je utrpela težke poškodbe, dožim je bila štiriletna hčerka le neznatno ranjena.

Reka pri št. Jakobu. Iz naše vasi poročamo danes o veselem dogodku, ko sta postala srečna dva mlada človeka. Poročila sta se namreč Pina Strój, po domače Strojeva, in France Janah, kmet po domače Strelec na Reki. Pred poroko so jima priredili vaški tovariši in tovarišice lep družaben večer, ko sta jemala slovo od samskega življenja. Sviral je godba in dekleta so prepevala. Poroka pa je bila na Dunaju.

Zavednemu mlademu paru naše čestitke!

Celovec. Iz življenja v Celovcu je iz statističnih podatkov raznih oddelkov magistrata marsikaj razvidno. Po statistiki za mesec septembra poročja prehranjevalni urad, da živi v Celovcu 64.660 oseb, živilske nakaznice je prejelo 60.753 ljudi. Skupno prehrano prejema 3.907 oseb. — Stanovski urad poroča, da je bilo meseca septembra 73 smrtnih slučajev in nasproti temu 177 rojstev. Obolenja na davici so narasla od 9 na 28, med temi dva smrtna slučaja. Obolenja na škrlatinki so se znižala od 21 na 19 slučajev. Na jetiki je 21 oseb na novo zbolelo. — Mestna klavnica poroča, da so zaklali v istem mesecu 1397 živali vseh vrst v skupni teži 129 ton. Poleg tega dobavlja mesto tudi od drugod značne količine mesa in klobas. — Ljudska kuhinja je izdala za normalne obiskovalce 34.457 in za prehrano vajencev 2.288 porcij. — Prošenj za obrtna dovoljenja je bilo vloženih 35 in od teh 30 ugodno rešenih.

Pliberk. V ponedeljek, 7. t. m. je bil v Pliberku običajni živinski in blagovni sejm. Bil je čas, ko je bil ta sejm zelo živahen in se je mnogo trgovalo. Ta dan pa je bila skupna tendenca zelo skromna. Kakor povsod je tudi v Pliberku in okolici občutno pomanjkanje denarja in le malokdo je v stanu, da bi več kaj kupoval, posebno ko so se cene pri vseh predmetih dvignile. Ker je jensensko kmečko delo po večini že opravljeno je prišlo mnogo ljudi v Pliberk, toda so se kmalu razšli, razen nekaterih, ki se niso mogli ločiti od gostilniških lokalov. Živine so prignali malo in še manj se je prodalo.

PRVA SADNA RAZSTAVA

BO ODPRTA DANES, DNE 12. NOVEMBRA 1949 OB 13. URI

pri Prangarju v Zmotičah

in bo trajala do vključno torika, dne 15. novembra 1949. — Predvajanja motorne sadne škropilnice bodo v nedeljo, dne 13. t. m., ob 14. uri.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 16244; Za vsedino odgovarja: France Kosatnik, tiska: Robitschek u. Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschiffach 17.

Nekaj misli o naših zimskih tečajih

Trudapolno poletje in v pridelkih razmeroma bogata jesen sta pri kraju. Polja imamo pospravljena in za prihodnje leto že zasejana z oziminami, živina pa je po malem popasla zadnjo travo in pridelek sadja, ki je bil razmeroma bogat, nam dela le še skrbi, kako ga bomo najboljše in najhitreje vnovčili, da izpolnimo praznino pri letošnjih dohodkih, ki nastaja vsled skrajno slabih cen za naše pridelke. Zemlja začne svoj zimski počitek in pričakuje, kako bomo v prihodnjem letu zastavili plug, kultivator in brano da bo bolj zrahljana, koliko gnoja bo dobila, da bo lahko rodila obilne sadike iz semenja, ki smo ji ga in ji ga bomo zaupali. Tako daleč vsakoletno ponavljanje v kmečkem gospodarstvu.

Sicer ponavljamo tudi vsako leto naša opravila in obnavljamo pozimi zalogo gnojil in semenja za spomlad ter preudarjamo, kakšna bo letina za naprej in kako bomo prodajali, da bi zamažili luknje, ki tako rade in nepričakovano nastajajo v našem gospodarstvu. Vsakdo ima svoje izkušnje in le prerad trdi, da so njegove najboljše. Težko se oprimemo kakšne novotarije in se naravnost bojimo jo preizkusiti. Rajši ostanemo pri starem, pa če je dobro ali slabo, uspešno ali preživelo.

Vendar govori razum drugače: Nič ni trajnega, vse nastaja, se razvija, izživlja in mineva. Tako je tudi v našem gospodarstvu. Spominjam se besed našega korenitega Mirkota, ko je govoril ob otvoritvi naše prve sadne razstave: Naši predniki so presajali divjake iz gozda in od njih pridobivali mošt. Pozneje so to zboljšavali s cepljenjem, da je postalo sadje užitno. Danes imamo že zlahka drevesa in sadja za dom preveč. Moramo z njim na trg, kar se pravi, da moramo s sadjem konkurirati.

Tako je povsod, pri žitu, krompirju in pri živini in končno tudi pri zemlji in delu. Naše domačije hočejo pomladitve, hočejo novega. Če travnik daje slabo seno in imamo na njivi pičel pridelek, je treba zemljo pomladiti. Pomladiti pa je treba tudi rastlino z boljšim semenjem, da bo krma bolj tečna in pridelek večji, da gospodarstvo ne bo šlo nazaj, medtem ko gre razvojna pot slehernega bitja svojo pot naprej. Oblike dela se spreminjajo, ker ustvarja človeški razum nova sredstva za delo. Tudi pri prodaji in cenah je vse drugače, kot nekdanj. Kar je bilo nekdanj, se ne povrne več. Zato moramo z razvojem naprej, če ne,

nas bo v svoji naglici prehitel in mi bomo ostali ob cesti brez vsega.

Takšne misli pravijo, da mi v tej zimi z razmišljanjem o možnostih zboljšanja gospodarstva ne bomo smeli počivati in da bomo morali krepko stopiti na vasi skupaj in se pogovoriti o vseh novostih na kmečko-gospodarskem področju, o vseh izkušnjah in o vsem, kar nam narekuje čas za prilagoditev našega „havžvanja“ k občim gospodarskim okoliščinam.

Zimski dnevi in večeri so za to pripraven čas, kajti poleti in jeseni nas je trlo delo. Da nas pa v prihodnjem letu ne bo spravilo do obupa, pričnimo sedaj delati z glavo, potem bo pa prišlo poleti in roke manj in v jeseni v žep več.

Kmalu bo treba pričeti z gospodarskimi predavanji in strokovnimi tečaji. Da bodo pa predavanja in tečaji dobri, in da bodo koristili tistemu in tam kjer je potrebno, je razumljivo, da morajo priti želje in misli iz posameznih vasi in krajev. Kakor je razlika med kmetovanjem v območju Vrbskega jezera in med

Zakaj se spreminja tolščobnost mleka

Malokatero vprašanje povzroča med našimi kmetovalci toliko slabe volje, nezaupanja in očitkov, kot baš dejstvo, da se tolščobnost mleka (Fettgehalt) tako često spreminja, čeprav svoje krave vedno enako krmijo in oskrbujejo. Kolikor toliko se spreminja tolščobnost mleka že iz dneva v dan, prav močno pa v posameznih letnih časih, oziroma v posameznih stopnjah ene in iste molzne dobe.

Tolščoba je namreč tisti sestavni del mleka, ki je podvržen največjim spremembam, dočim ostale sestavine, kot n. pr. mlečni sladkor, beljakovine in drugo, v normalnih razmerah in pri zdravih živalih ne kažejo skoraj nobenih sprememb. Znanj so činitelji, od katerih zavisi tolščobnost mleka; zato si jih hočemo nekoliko ogledati:

1. Molzna doba. Vsak izkušen živinorejec ve, da dajejo krave neposredno po otežitvi mleko s prav nizko tolščobnostjo; po nekaj tednih se prične tolščoba dvigati in se nato drži dalje časa na isti višini, prav tako pa tudi množina mleka. Proti koncu molzne dobe množina upade, a tolščobnost močno naraste. Tako se lahko tolščobnost mleka pri eni in isti živali giblje med 2,5 do 4,5 odstotkov.

„Ali kam? ... Ako tako mislite ...“
Potem sta nadgozdar in njegov obratovodja nekaj časa šepetala, nato je Kurej tiho odšel in ko se je čez nekaj časa vrnil s starim hlapcem Vestro, ga je že čakal ogorčen nahrbtnik, ki ga je bila medtem pripravila Mina. Takoj nato so se odprla vrata, ki so vodila na zadnji strani hiše v breg in skoznje sta smuknila Dudaš in obratovodja Kurej, za obema pa Vester. Vsi trije so izginili v gozd, iz katerega so kmalu prenehali odmevati koraki in kresanje gorskih palic ...

Nadgozdar Dudaš se je že pet dni skrival v bajti lovskega paznika Ožgana v Perovju. V majhni podstrešni sobici. Vseh pet dni ni prišel na spregled, čeprav se mu ni bilo kaj posebnega bati; bajta je bila samotna in družina paznika Ožgana je bila popolnoma zanesljiva. V tem skrivališču je sprejemal vse novice, ki mu jih je po pazniku sporočal obratovodja. A te novice so grenile sicer prijetno skrivališče.

Še tisti dan, ko je zapustil Muženik, je prišla patrolja narodne straže v hišo. Na poslopju je že visela slovenska trobojnica, kar pa patrolje ni zadržalo, da ne bi bila vdrla v hišo.

„Kje je nadgozdar Dudaš?“

Pri patrolji sta bila mladi Kotalo in pa Naraglavški Anzuh.

„Kje je ta svinja, da se pomenimo?“

Naraglavški Anzuh je s puškinim kopitom tolkel ob tla pred objokano nadgozdarko.

pliberško ravnino, tako bo potrebna tudi razlika med vsebino tečajev in predavanj v teh krajih. V glavnem pa bo potrebno, da se bomo pogovorili in obrazložili naslednja vprašanja:

1. Poša in možnosti za zmanjšanje potreb delovnih moči in za rentabilnejše gospodarstvo.
2. Podvig živinoreje z uvajanjem domače selekcije.
3. Zboljšanje krmskih možnosti s pravilno oskrbo travnikov in pašnikov ter izrabo možnosti pridelovanja krme na njivah.
4. Hlevski gnoj in gnojila, njihovo delovanje v zemlji in njihova smotrna uporaba s pomočjo preizkušnje zemlje.

Pričnimo se vsi in vsak po svoje pripravljati na te tečaje in predavanja, da bo uspeh in nauk za vsakega najboljši.

Blaž Singer

tajnik Kmečke zveze
za Slov. Koroško

Ker je ravno v zimskem času, to je v mesecih januarju, februarju in marcu, večina krav svežomolznih, ni nič čudnega, če je tolščobnost mleka nizka celo pri tistih posestnikih, kjer je bila sicer vedno zadovoljiva; to je povzročilo že mnogo nepotrebne razburjanja in očitkov. Toda to razburjanje je dejansko nepotrebno, treba je le poznati in upoštevati naravne zakone.

2. Splošni počutek živali. Na splošni počutek živali vplivajo n. pr. vremenske spremembe, oskrba živali, uporaba istih za vprego itd. Nenadne in hude vremenske spremembe povzročajo vedno večji ali manjši padec tolščobnosti. Kar se pa tiče nege in oskrbe, je že davno znano, da je mlečnost živali toliko večja, kolikor boljje so oskrbovane, (mislilim vsestransko oskrbovane) in da je mleko v tem primeru tudi bogatejše na tolščobi in na suhih snoveh sploh. Zmerno delo molznih krav ugodno vpliva na tolščobnost mleka, četudi množina nekoliko pade, pri hudih naporih pa množina silno pade in tudi sestava ni normalna; kakega pravila pa tozadevno ni mogoče postaviti.

3. Pasma. Znano je, da dajejo nekatere pasme mastnejše mleko kot druge. V tem oziru prednjači pri nas

„Kje je hudič? Dolgo nas je mučil, a zdaj je konec njegove slave in moči. Zdaj smo mi gospodarji!“

Patrulja je razbijala po hiši in pretaknila vse sobe. Ko nadgozdarja niso našli, so zagrozili:

„Našli ga bomo, čeprav se je v zemljo pokopal. Toda potem se ga bog usmili!“

Vzeli so s seboj dve dragoceni puški, dva lepa lovska noža in odšli.

Nato so prišli še dvakrat zaporedoma.

Po ravnanju narodne straže je Dudaš sicer spoznal, da še ne gre za kako uradno mero, pač pa za samolasten nastop osebnih sovražnikov. To ga je nekoliko tolažilo. Toda tolažilo ga je še nekaj drugega ... Izvedel je še razne druge stvari. Delovali je začela tajna organizacija pristašev nemške stranke. Ta organizacija je svetovala, naj vidnejši njeni pristaši ne prihajajo na dan, naj še počakajo; kajti to stanje v dolini se bo v kratkem spremenilo. Mogoče je vse vprašanje nekaj dni, lahko le nekaj ur. V Celovcu se organizira Heimwehr, ki bo zasedel tudi mežiško dolino ... Dudaš se je strastno oprijel te rešilne misli in nestrpno čakal odreditve.

(Dalje)

malo znana Jersey-pasma (5,58 odstotkov), na splošno pa dajejo takozvane planinske pasme mastnejše mleko kot nižinske. Povprečna tolščobnost pri mleku naših domačih pasem je n. pr. naslednja:

Montafonska . . .	3,6 %
Pincgavska . . .	3,8 %
Marijadvorska . . .	3,8 %
Simentalska . . .	3,7 %

Vendar pa mlečnih pasem, t. j. takih, ki bi se ponašale s samimi dobrimi mlekaricami, ni ter se nahajajo v vsaki pasmi dobre in slabe mlekarice.

Povečajmo trpežnost krompirja

Zmleto žgano apno (apneni prah) vleče nase vlago, zato torej suši, razkužuje in deluje proti gnitju. Krompir se drži mnogo bolje, če ga pri shranjevanju v kleti ali zasipnici čim bolj enakomerno opravimo z apnom. Na 1 q gomolja damo približno ½ kg apnenega prahu. Sploh je priporočljivo, če postavimo čez zimo v klet zaboj z žganim apnom v obliki prahu ali v kosih, ker s tem ostane zrak najboljše suh. Za prašenje gomolja proti gnilobi priporočajo tudi Karsan. Zavitek tega pripravka stane 1,30 šil. ter zadostuje za 250 do 500 kg krompirja. Karsan dobimo v drogerijah in tudi v naših zdravilnicah.

Razumljivo je, da moramo kljub morebitnemu prašenju krompir ob dokončni shranitvi v klet ali zasipnico temeljito prebrati in odstraniti vse, kar je mogoče nagnitega. Enako ravnamo tudi s peso.

Uporaba mesa svinj, ki so zaklane vsled kužne ohromelosti

Meso svinj, ki so bile zaklane vsled kužne ohromelosti, je užitno, če ga dalj časa kuhamo. Bodimo pa skrajno pazljivi in skrbimo, da ničesar od zaklane živali (voda, v kateri smo prali meso itd.) ne priđe v pomije.

Meso obolelih svinj hranijo za poznejšo uporabo v sosednih deželah s steriliziranjem v Weck-ovih loncih in pravijo, da je ta način konzerviranja mesa okuženih živali najbolj priporočljiv.

Sicer pa obolelih in sumljivih svinj po navadi ne bomo klali doma in bomo te raje takoj prijavili pristojnemu živinozdravniku. Na ta način bomo deležni odškodnine, ki pri zdravih a osumljenih svinjah odgovarja v splošnem običajni ceni svežega mesa in bomo nadalje pripomogli, da bo bolezen dokončno zatrta. Ako bi obolelih ali osumljenih živali ne prijavili, bi imeli lahko dvojno škodo:

1. Bi bili po zakonu lahko ostro kaznovani.
2. Ne bi prejeli zakonito zajamčene odškodnine.

Kako dajemo živini peso in repo

Pesa in repa sta v prehrani živine važni, ker vsebujeta precej lahko prebavljivih ogljikovih hidratov, zlasti sladkorja. Ne smemo pa ju smatrati kot močno krmilo (Krafftfutter). Pesi in repi primanjkuje zlasti beljakovin in masti, zato je treba ob repi in pesi pokladati tudi hrano, ki ima veliko beljakovin (deteljo, oljne pogače itd.); s tem se tudi popolneje izkoriščajo redilne snovi v pesi in repi. Enostransko krmljenje s peso ali repo ob horni rezanci brez dodatka težnejših beljakovinskih krmil (otrobi, zdroba ali oljnih pogač) povzroča (kar vidimo v naših hlevih tako pogosto) pozimi in posebno na spomlad močno shujšanje molznic. Ali naj peso in repo dajemo živini zrezano ali celo, o tem so različna mnenja. Poskusi so pa dokazali, da rezanje pese in repe nič ne vpliva ne na mlečnost, ne na količino maščobe v mleku, niti na živo težo živine. Le čista mora biti. Pokladati jo moramo sprva v majhnih ter polagoma šele v večjih obrokih.

